

ἀρετῶν ὑψίκομον καὶ δασὺ πνεῦμα εἰσάγον τὸ μέτριον καὶ τὸ φλογῶδες 35
ἀποτελιχίζον τοῦ καύσωνος, ὅστις ποτὲ οὗτος ἐστὶ. τὸ δὲ ξύμπαν· ἤρισαν
ἐπὶ σοὶ οὐρανὸς τε καὶ γῆ τίς ἂν μᾶλλον γένοιτο, ὑπερεβάλετο δὲ οὐρανὸς
καὶ σε δικαίως Ὀλυμπον ἐπωνόμακεν ὡς δεύτερον οὐρανόν.

(iii)

Ὅπη σου τῶν μερῶν τρέψω τὸν ὀφθαλμόν, Ὀλυμπε, ἀκήρατοί μοι 40
εὐθὺς προσβάλλουσιν ἡδοναί· λειμῶνες ἐνταῦθα, ἐκεῖσε δένδρων εὐθαλεῖς
κόμαι, ἡ ἀλαξ βαθεῖα, ἐρίβωλος καὶ πίων ἡ ἄρουρα, ὁ καρπὸς τεθελῶς·
ἀλλ' ἕαρος ταῦτα δῶρα. ἀλλὰ καὶ τὸ θέρος εὐπνουν καὶ οὐ μᾶλα σου τῶν
μερῶν καταδυναστεύει ὁ ἥλιος· εἰ δὲ ποτε τὰ μεσημβρινὰ καταφλέγει,
ἀλλ' αἱ γε τῶν πηγῶν αἶραι ἀντὶ πάσης ἀρκοῦσιν ἀναψυχῆς. χειμῶνος δὲ 45
ἡ μὲν ἄλλη ξύμπασα γῆ μετεσχηματίζουσα δοκεῖ καὶ τὸ ἑαρινὸν κάλλος
ἀποκεκάρθαι, σοῦ δὲ οὐδέποτε ἡ καλλίστη τῶν ὥρων ἐπιλέλησται·
χλοάζεις γὰρ ἀπανταχόσε ὥσπερ αἱ οὕτω τῶν λίθων ἐκ φύσεως ἔχουσιναι.
περικέχονται γοῦν σε πάντοθεν καὶ μυρρίναι καὶ σμίλας καὶ κισσός, ἡ τε
δάφνη σε στεφανοῖ καὶ ἡ πίτυς καταγλαΐζει· οὐδὲ δρυὲς ἐπὶ σοὶ γηράσκει 50
οὐδὲ φυλλοβολεῖ ἡ σκῆ, ἀλλ' ἐπ' ἀθανάτῳ σοι καὶ ἀγήρῳ ἀθάνατα καὶ
ταῦτα φύεται. ἀλλὰ πόθεν σοι οὕτως ἡρμένῳ τῆς γῆς αἱ ἀφανεῖς τῶν
ὕδατων πηγαί; ἡ πάντως ἐπὶ τῶν ἀθανάτων ἐκείνων πηγῶν ἔφω τὸ
ῥίζωμα ὡς Χριστὸς δίδωσι τοῖς διψῶσιν· ὅθεν οἱ τῶν ναμάτων σου
ἐμφορούμενοι, εἰ καὶ μὴ ἀθάνατοι πάντῃ, ἀλλὰ γε καθεστᾶσι μακροβιώ- 55
τατοι.

(iv)

Βασίλειά σοι, Ὀλυμπε, καὶ τὰ ὄρεα. καὶ ὅτι, κἄν τις ἐκεῖθεν ἦκων τὴν
ἐπὶ σοὶ δυσχεράνη διαγωνίην, ἀλλ' εἰ βούλοιο περιδραμεῖν σοι τὰς

35—36 fortasse alludit Psellus ad Gen. 31, 40 vel Ion. 4, 8 vel Mt. 20, 12 || 36—38
Io. Geom. carn. 34 (PG 106, 922 B 5—11): cf. Psell. or. funebr. Nic. 438—439.
445; or. funebr. Io. Xiph. p. 442, 12—15 || 42 Hom. Il. 21, 232 || 45—52 Hom.
Od. 7, 117—118 etc. || 53—54 Io. 4, 14; Apoc. 21, 6: cf. Iambl. vit. Pythag. 28—29
(p. 85, 4—5; 92, 1—2 Deubner/Klein). opinor Psellum alludere et ad monasterium
Pulchri Fontis in quo, ut videtur, ad breve tempus (a. 1055) monachus erat

35 τε post πνεῦμα add. h | τὸ¹ om. P || 36 ποτὲ om. P || 38 ἐπωνόμακεν P ὀνό-
μασαν h fort. recte ἐπωνόμασαν h recentiore manu

P 257^v; O 199^v—200^v — Tafel 360 (= PG 136, 1331—1332) || 40 τρέψω τὸν ὀφ-
θαλμόν Ὀλυμπε P Ὀλυμπε τρέψω τοὺς ὀφθαλμούς O || 41 προσβάλλουσιν εὐθὺς O ||
47 οὐδέποτε(ε) P οὐδὲ γὰρ τότε O | ἐπιλέλησται Ld. ἐπιλέλησθαι O ὑπερλέλησται P ||
49 περικέχονται O ἐκκέχονται P | κισσός O κισσοί P || 50 καταγλαΐζει O κα-
ταχλοάζει P || 53 ἐκείνων πηγῶν P σοι φρεσὶν ἐκείνων O || 54 ὡς P ὡ O || 55 πάντῃ
ἀθάνατοι O

P 257^v — Tafel 360 (= PG 136, 1332)

60 ἀφανεῖς οἰκήσεις, ὅποσα τέ σοι κατὰ πετρῶν ὥρνεται ἢ αὐτομάτως
κεκοίλανται, εὐρήσει ὅπῃ τρυφήσειεν. εἰ μὲν γὰρ ὑπέλθοι δένδρον σκιάν,
αὐτίκα τοῦτον ἐπιξενώσονται κάτωθεν μὲν γῆς εἶναι μαλακαί, ὑπὲρ δὲ
κεφαλὴν τὴν ὀπώραν κοσμοῦσιν αἱ Χάριτες, τὸ δὲ γε ἀναβλύζον ἢ παρὰ-
ρῆον ὑδάτιον ἀντὶ πάσης εὐφροσύνης γενήσεται· κἄν δεῖσῃ ἀναβῆναι
65 κλίμακα καὶ ὑπὸ στέγῃν τρυφῶσαν γενέσθαι, ἐπιλήσεται ταχὺ μᾶλα τῶν
ἐν τοῖς ἄστρασι λαμπροτήτων· παντοδαπὴ γὰρ ἡ λίθος κἄνταῦθα καὶ
ποικίλη τοῖς χρώμασιν, αἱ τε κέδρινοι ὄροφοι οὐ μᾶλα <τῇ> χειρὶ ἀντιπύ-
πουσιν, ἀλλ' ὁμαλῶς διήρηνται καὶ γεγλυφάται, καὶ ἡ γράφουσα ταύτας
χειρὶ ἐπίσημος ὥδε μᾶλλον ἢ ἐν ταῖς πόλεσιν. ἀτυχήσει δὲ οὐδὲ τῶν
70 ἄλλων τινός, ἀλλὰ καὶ γῆ καὶ θάλαττα καὶ ἀήρ, ἡ μὲν βοσκήματα, ὁ δὲ
ὄρνις, ἡ δὲ ἰχθύς δωροφορήσουσι. κἄν θηρᾶν αἰροῖτο, ἔτοιμος ὁ λαγὼς
καὶ ὁ πέροδις τοῦτον ὑποπετρέξεται, ἀκοντιεῖ δὲ καὶ κατὰ κάρων καὶ ἡ
ἀρκτος οὐχ ὑπερδραμεῖται αὐτοῦ τὴν βολὴν· ἐπανάγοντα δὲ ἐκ τῆς
θήρας πνεῦμά τε ὑποδέξεται εὐπνουν καὶ στιβάς σχέδιος ἐγγυθὶ κελαρύζον-
75 τος νάματος.

37

Interroganti quid velit magna turba in ecclesia Deiparae Cyriotissae stipata nar-
rat quendam sibi dixisse recitaturum esse chartularium Ioannem, hominem vir-
tutibus imbutum omnibus. quem libri inscriptionem lecturum per motus gestusque
omnia sequentia reddidisse manifesta, quem dispositionis oratoriae atque legum
operis se gnarum praestitisse, cuius vultum mentis animaeque esse imaginem, quem
poetas antiquos exsuperare, quem vi rhetorica iuvenem quendam induxisse ut tu-
nicam pauperi daret. posthac se audisse et alium recitatore sollicitissimum qui
cum illo non sit comparandus (Ioannem autem, quod dum legit vitas sanctorum
tot commutationes patitur, describi non posse); deinde se cum homine doctissimo,
cui forte (in eadem ut videtur ecclesia) occurrerit, de philosophia disputantem
ab alio auditore certiorum factum esse de peritia rhetorica episcopi cuiusdam
quem postridie auditum multo deteriore inveniit Ioanne. Matri Beatae gratias
agit per quam et Ioannem et philosophum cognoverit.

Quamquam Ioannes Crustulas, chartularius (infra p. 138, 21) et monachus
monasterii Constantinopolitani τοῦ Ἀγγουρίου (infra p. 144, 221), per hoc solum
opusculum nobis est notus, tamen Elias Κρονσταλάς, monachus quidam, Psello
familiaris fuisse videtur (vide Gautier 121—122). quo anno Psellus hanc expositio-
nem laudativam scripserit affirmare non licet, nisi ad seditionem a Leone Tornice
a. 1047 commotam alludit (infra p. 147, 292), id quod dubitantissime coniecit
Gautier (120—121).

71—73 aliter disserit Psellus in or. funebr. Io. Xiph. p. 443, 24—26

67 τῇ add. Wk. | ἀντιπύπουσιν Ld. ἀντιπύπουσαι P || 68 γεγλυφάται Ld. γε-
γλυφάνται P || 72 τοῦτον P fort. τοῦτω leg.

Ἐγκώμιον εἰς τὸν μοναχὸν Ἰωάννην τὸν Κρουστουλᾶν ἀναγνόντα ἐν τῇ
Ἀγίᾳ Σοφῷ

Ἐν τούτῳ; εὐθὺς γὰρ εἰσδεδυνότα με τὸν νεὸν ἀπορία κατέσχηκε
ξένον τι τοῦ συνήθους ἰδόντα καὶ οἶον οὕτω τεθέσθαι. ἐπάγην γὰρ
αὐτίκα τὸν νοῦν καὶ πρὸς ἑκπληξιν ἀφικόμενος τοιαῦτα τοὺς παρόντας
ἐπανηρόμην, ἢ τῆς Παρθένου, λέγων, Ὁ σοφὸς πλήθους μὲν εὐμοιρεῖ
πάντοτε, οὐδέπω δὲ ὡς νῦν τοσούτον ἐώρακα· ἢ χάρις μὲν ἄπειρος, ἀλλὰ
τὸ πλήθος ὑπὲρ κατάληψιν· συνήθης μὲν ἢ ἀντίληψις, ἀλλ' ὁ δῆμος
ψάμμω παρόμοιος ἢ δόσις μὲν πολλαπλάσιος, ἀλλ' ἢ συνέλευσις ὑπὲρ
αἰσθησιν, ὁ θροῦς, ἢ βοή, ὁ πρὸς ἀλλήλους ἀντωθισμός, τὰ συντόλματα,
τὰ πύσματα, τὰ ἐγκλήματα, ἢ τῶν ἐσώτων σύντηξις τε καὶ σύνθλιψις
καὶ φόβον τί μοι σημεῖον παρέχουσι. μήποτε τι συμβέβηκεν ἄτοπον;
μήποτε τις ἄσμενα πέπραχε καὶ τὴν συναγωγὴν τοῦ πλήθους εἰς ἐκδίκησιν
ἤγαγε; μήποτε τις ἀντεῖπε τινι καὶ τὴν τοσαύτην συνδρομὴν ἀπειργάσατο
(φιλοῦσι γὰρ ἐν τούτοις τὰ πλήθη συνέχεσθαι καὶ πολυπραγμονεῖν τὰ
ἀλλότρια καὶ δικασταὶ τῶν πραγμάτων καθίστασθαι καὶ τὰ τῶν ξένων ὡς
οἰκεία μεταχειρίζεσθαι); μὴ βασιλεὺς παραγέγονε, μὴ βασίλισσα, μὴ τις
τῶν ἄλλων καταβεβήκει δι' ὃν ὁ πλεῖστος ὄχλος συνέδραμε; τοιαῦτα
γοῦν με διαποροῦντα τὴν αἰτίαν ἀνεδίδασκον ἕτεροι· ἢ δὲ ἦν οὐδὲν ἕτερον
ἀλλ' ἢ ὡς ὁ μέγας καὶ τὴν κλῆσιν καὶ τὴν προᾶξιν καὶ τὴν προαίρεσιν
Ἰωάννης, ὃν δὴ καὶ χαρτουλάριον ἔλεγον, τὴν ἀνάγνωσιν ὀφείλει ποιήσα-
σθαι. δι' αὐτὸν οὖν καὶ τὸ πλήθος συνέδραμε καὶ ἡ συναγωγὴ τοῦ
δήμου γεγένηται καὶ ὁ πλεῖστος ὄχλος ἀφίκετο. σὺ δὲ ἀλλ' ἀγνοεῖν ἴσως
τὸν ἄνδρα ἔοικας ὁποῖος δὴ καὶ τὴν σύρεσιν πέφυκε καὶ τὴν φρόνησιν
καὶ τὴν ψυχὴν. εἰ δὲ γε γνοίης, εἰ δὲ γε πρὸς λόγους ἔλθῃς, εἰ πρὸς
ὁμιλίαν ἐλεύσῃ, εἰ πρὸς διάλεξιν, εἰ πρὸς μόνην συνάντησιν, τὴν γε
γεννήσασαν μακαρίσεις καὶ τὸν πατέρα κατεκθειάσεις καὶ τοῦτον αὐτὸν
ἐγκωμίων καταξιώσεις· ἐστὶ γὰρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὸ ἦθος γενναῖος, τὴν
ᾠρὴν ὠραῖος, τὸν λόγον πολὺς, τὴν φρόνησιν, τὴν εὐγένειαν, τὴν εὐπρέπειαν,
τὴν ψυχὴν εὐδής, τὴν γνώμην σεμνός, τὴν γλώσσαν χαρτεῖς, εὐπροσήγορος,
εὐσυμπάθητος, εὐμετάδοτος (λεγέσθω γὰρ καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων
τοῦ ἀνδρὸς ἀγαθῶν), τὰλλα πάντα κεκτημένος ὁμοῦ. ἀλλὰ τί, φησι,
ταῦτα λέγω; μείνον· μικρὸν καὶ ὅφει ταῖς μαρτυρούμενα.

Ἐβουλόμην μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες, παλινωδῖαν τε ᾄσαι καὶ τοῦ στίφους

9 CPG I 27, 80 || 34 CPG II 766, 47

V 63^r–70^r – Gautier 128–145 || 1–2 τοῦ αὐτ(οῦ) (sc. ψελλοῦ) ἐγκώμιον –
σοφῷ V

35 ἐκφυγεῖν τὴν συνέλευσιν, ἢ μᾶλλον ὥσπερ τι θεῦμα κυκλικῶς ποιοῦν τὴν
διέξοδον ἀφ' οὗ προσήλθον παλινωρσος ἀπελεύσεσθαι· οὐδὲ γὰρ ἦν που
τόπος κενὸς εἰς ὃν ἂν παραγεγονῶς ἴσως ἔστην τοῖς πολλοῖς συνάσων καὶ
τὴν συνήθη ποιησόμενος εὐαρέστησιν, ἀλλ' ἦσαν πάντα πάντων μεστὰ –
ἢ πρώτη σκηνή, τὸ ἱλαστήριον, τὸ καταπέτασμα, ὁ ναός, τὰ παρασκήνια,
40 οἱ πρόνεφ, τὰ ἐκτός, τὰλλα σύμπαντα. πεισθεὶς οὖν μᾶλλον ἢ πείσας
αὐτὸς τὴν καλὴν ἐκείνην πειθῶ καὶ σωτήριον, ἢ δὴ μοι καὶ τὸν ἄνδρα
ἐγνώρισε καὶ ἰστόρησε τελεώτερον καὶ εἰς φιλίαν συνέδησεν ἄφατον,
ὥθων {τὸν ἄνδρα} καὶ παραγκωνιζόμενος εἰσελήλυθα.

Ἦν μὲν οὖν δέον καὶ περὶ τῶν ἄλλων εἰπεῖν καὶ κατὰ μέρος ποιήσασθαι
45 τὴν ἀφήγησιν, τὰ τε λεχθέντα διασημᾶναι, τὰ τε σύμβαντα παραδηλώσαι,
τὰ προτεθέντα διαναμῆσαι, τὰ γεγονότα μὴ παραλείπειν, τὴν εὐθυμίαν,
τὴν εὐφροσύνην, τὴν χαρμονήν, τὰ σεμνὰ μειδιάματα, εἶθ' οὕτως τὸν
λόγον καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα μεταγαγεῖν. ἀλλὰ τὸ φιλοσύνητον ἀσπαζόμενος
(τοῦτο γὰρ με καὶ ὁ φιλόσοφος Ἀριστοτέλης φιλεῖν ὑποτίθησι) τὰ πλείστα
50 τῶν συμβάντων ἐῷ, μᾶλλον δὲ τοὺς γεωμέτρως μιμούμενος τὰ μὲν ἐκτός
καταλιμπάνω, πρὸς μόνον δὲ τοῦ πράγματος τὸν σκοπὸν ἀφορῶ· εἰώθασιν
γὰρ κἀκεῖνοι περὶ μόνων προσλαμβάνειν τῶν συμβαλλομένων αὐτοῖς ἐν
τοῖς προκειμένοις βιβλίοις ἢ θεωρήμασι, τῶν δ' ἄλλων πάντων ὀλιγορεῖν.

Οἱ μὲν οὖν προανεγνωκότες ἀπήεσαν, περὶ ὧν μοι λόγος οὐδεὶς λόγον
55 μηδὲν ἐν αὐτοῖς κατοπτρεύσαντι. ἐπεὶ δὲ οὗτος εἰσεληλύθει μετὰ τοῦ
θανμασίον ἐκείνου βαδίσματος, μετὰ τῆς συνήθους καὶ παγκοσμίου
σεμνότητος, μετὰ τοῦ κάτω βλέποντος ὄψεως, βαβαὶ τῆς χάριτος
ἐκείνης καὶ τῆς ἀπλότητος, βαβαὶ τοῦ τῆς ὑπογελώσεως παρειᾶς μειδιάμα-
τος, βαβαὶ τῶν ὀμμάτων ἐκείνων τῶν γαληνῶν ὁρώντων καὶ καθαρώτατον,
60 βαβαὶ τῆς ὁράσεως, τῆς προσβλέψεως, τῆς ἐντεύξεως, τῶν ἄλλων ἅπερ
λέγειν οὐκ ἔξεστιν. εὐθὺς γὰρ τὸν ἄνδρα καὶ παραντίκα διέγνωκα καὶ τὸ
βραχὺ σημεῖον τὴν ὅλην μοι μαρτυρίαν παρέσχκεν· οὐδὲ γὰρ τοιοῦτος
ἦν ὁποῖος εἰσέδω τὸν τόπον πατήσας τῆς ἀναγνώσεως, οὐδὲ μετὰ τοῦ
σεμνοῦ παρέμενε σχήματος καὶ τοῦ συνεσταλμένου πρὸς πάντα φρονήμα-
65 τος, ἀλλὰ θηρὸς ὥσπερ μεταμφιασάμενος γενναϊότητα τὸ τε ὄκος τῆς
χειρὸς ἐπανέστρεψεν, ὃ δὴ συνήθως περιανχένιον ὀνομάζομεν, καὶ τὸν
κηρὸν λαβὼν σταθιρῶς τὴν γνώμην ἐδέδεικτο, μονοουχὶ διὰ τοῦ σχήματος
προσφθεγγόμενος καὶ τυπὼν ὁποῖον δεῖ πάντως τὸν ἀναγνώσκων
ὀφείλοντα γίνεσθαι· οὕτω γὰρ τοῦ λόγου τὴν ἐπιγραφὴν εἶρηκε καὶ τοῦ

48–49 [Arist.] rhet. ad Alex. 1438 a 19–24. etiamsi negat Aristoteles ipse opus
esse brevitate (rhet. 1416 b 29–30), opera tamen eius nobis tradita valde concisa
sunt

43 secl. Id. || 52 si προσλαμβάνειν accipitur fort. περὶ secludendum

παντός ἐδεδώκει τὴν δῆλωσιν. καὶ ὥσπερ ἡμῖν τὰς τῶν πραγμάτων το
φύσεις παριστῶσιν οἱ ὅρισμοι ἐκ γένους ὄντες καὶ τῶν συστατικῶν
διαφορῶν, οὕτω δὴ καὶ οὗτος ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ προγράμμα-
τος τὸ πᾶν ἡμῖν παρέστησε καὶ ἐγνώρισε.

Τινὲς μὲν οὖν τοῦτο δείγμα τῶν ἀναγινωσκόντων ἔχουσι καὶ μαρτύριον
ἀπενδύς, τᾶλλα παρορῶντες ἢ μὴ εἰδότες ἐξ ἀμαθίας ἴσως ἢ ἀναλόγον τῷ
φρονήματος. ἦν γὰρ τις μέγα βροῦν ἐπίσταται, ὥστε θῆρας μεταδιώκειν
ἢ τοὺς καθεύδοντας ἀνιστᾶν, εὐθὺς τὰ πρῶτα τῶν ἀναγινωσκόντων
διδόσιν καὶ τιμητικῶς ὥσπερ ἔχουσι καὶ κορυφαῖον τῆς χορείας λογίζονται,
κακῶς εἰδότες καὶ λίαν ἐπικινδύνως· ὥσπερ τὸ μὲν ὄργανον ἐπαινεῖ τις
καὶ τῆς μελωδίας κατεκθειάξει καὶ τέρεται τοῖς φορμίσμασι καὶ
ἐπαγάζεται ταῖς ψδαῖς, τὸν δὲ κινεῖν τοῦτο τοῦ μακαρισμοῦ πόρρω
τίθεισι, δεόν πρὸς τοῦτον τὸ πᾶν ἀνάγειν τῆς χάριτος καὶ πάσης ὑπερθε-
ν εὐφημίας λογίζεσθαι. ἀλλ' αὐτὸς οὐχ οὕτω κρῖνω καὶ διακρῖνω τὰ
πράγματα· οὐδὲ γὰρ κατὰ τοὺς πολλοὺς ἴσός εἰμι, οὐδὲ πρὸς χάριν οἶδα
βλέπειν τὰ προτιθέμενα, οὐδ' αὔραις φέρομαι καὶ ὀπίζομαι, οὐδὲ πολλὰ
μὲν λέγειν ἐπόθησα, ἤττων δὲ τῶν ἔργων ἐδρίσκεσθαι, ἀλλὰ καὶ λόγον
σύντροφος πέφυκα καὶ τὴν παιδείαν ὥς οὐκ ἄλλο τετίμηκα καὶ λόγοις
καθ' ἡμέραν προστίθεμαι καὶ τούτοις τρέφω τὴν ψυχὴν πρὸ τοῦ σώματος.
καὶ μαρτυρήσουσιν ἴσως μοι τῷ σκοπῷ πολλοὶ καὶ ἄλλοι τούτῳ συνάδον-
τες· τοῦτο δέ μοι πάντως ἢ ἐπιμέλεια δεικνύσι καὶ ἢ πρὸς τούτους
σχέσις, ἢ οὕτως εἶποιμι.

Ἡ γὰρ κἀκεῖνον θαυμάσιέ τις τὸν τοῦτο μόνον διαγινώσκοντα ὅτι τοι
ζῶν ὁ ἄνθρωπος, τὸ ὅποιον ἡγνοηκότα καὶ ὅσα τούτῳ πρόσσεστιν
ἕτερα, ἵνα μὴ πλέον παραδειγματίσω τοὺς ἄφρονας, ἢ καὶ τὸν μὴ κατὰ
σκοποῦ τὸ τόξον ἐντείνοντα, ὥσπερ νόμος ἐστὶ τοῖς βάλλουσι, μηδὲ τὸ
βέλος πέμπειν πρὸς τοῦτον σπεύδοντα, ἀλλ' ὅδε κἀκεῖ τὰς ἀφύσεις
ποιούμενον καὶ τοῦ εἰκότος διαμαρτάνοντα. ἔγωγ' οὖν ἐκεῖνον ἀναγινώσκων
εἶποιμι ἂν τὸν καὶ τὰ μέρη τοῦ λόγου διακριβώσαντα καὶ τὸ ὅλον σῶμα
λεπτομερῶς ἐπιστάμενον (ἐπεὶ καὶ ζῶν τὸν λόγον Πλάτων παρείκασε·
κεφαλὴν τε καὶ χεῖρας τούτῳ προσέθετο καὶ τᾶλλα πάντα σοφῶς ἐχαρίσατο,
ἃ δὴ προοίμια καὶ διηγήσεις, κατασκευὰς τε καὶ βάσεις καὶ ἐπιλόγους,
διασκευὰς καὶ οἰκονομίας οἱ λόγον τρόφιμοι συνήθως ἐπονομάζουσιν),
ἐκεῖνον τὸν προτροπῆς μὲν εἰδότα καιρόν, τὸν συμβουλῆς, τὸν ἀποτροπῆς,
τὸν ἀντιθέσεως, τὸν ἐπιλύσεως, τὸν πανηγυρίσαι μὲν εἰκότως γινώσκοντα,

70–71 cf. Arist. top. 139 a 24 || 93 cf. Plat. pol. 271 e 6–7 || 99–100 Plat. Phdr.
264 c 2–5; cf. Gorg. 505 c 10 – d 2; Tim. 69 b 1 || 101 Plat. Phdr. 266 d 7–8.
e 2 || 102 Plat. pol. 272 b 8

80 τῆς V τὰς dub. ci. Gtr. (cf. p. 138, 27; 146, 289)

δικανικῶς δὲ ἀντεπεῖν ἱκανὸν καὶ διαστεῖλαι δεόντως καὶ περιόδους
στρέφει καὶ μακρύνει τὸ κῶλον καὶ διπλῶσαι τὸ ὄνομα καὶ τὴν περι-
βολὴν δεῖξαι καὶ τὰς ἐνεργείας τῶν προοιμίων καὶ τὰς ἀναφορὰς δηλῶσαι,
τὰ ἰσοκατάληκτά τε τυπῶσαι καὶ τὰ γοργὰ καὶ τὰ κομματικὰ καὶ
ἀσύνδετα, ἐκεῖνον τὸν καθ' ἑαυτὸ στήσαι τὸ κόμμα γινώσκοντα ἵδιᾷ τοῦ
λόγου ἴσως ἐλλείμματα καὶ τὰ ὑπαρκτικά ῥήματα καὶ τὰ πολλάκις
ἔξωθεν συνεξακουόμενα τὰ τέλη τε τῶν λόγων ἐπαναπαῦσαι καὶ στήσαι
τὰς ὑποκρίσεις δεόντως καὶ προσφόρως ἐπισφραγίσαι τὴν ἐννοίαν.
ὅποιον δὴ τὸν ἄνδρα τοῦτον τεθέσθαι, νῦν μὲν τὴν λέξιν ἐπαίροντα καὶ τὴν
ἐννοίαν ἐπανάγοντα, νῦν δὲ τὸν λόγον διεξηγούμενον καὶ συντιθέμενον μὲν
τὰ ὀνόματα, τὰς περιόδους δὲ λύοντα καὶ τὰ κῶλα διαναπαύοντα καὶ τὰ
λοιπὰ πρεπόντως ποιοῦντα καὶ ἐργαζόμενον, ἐπεὶ καὶ ὁ πολλὸς ἄνθρωπος,
ὁ παρὰ πᾶσιν ἀγελαῖος ὀνομαζόμενος, εἰρεῖν μὲν λόγον μακρὸν δεδότηται,
τοῦτον δὲ ἀναλῶσαι εἰς ῥῆμα καὶ ὄνομα καὶ ταῦτα εἰς συλλαβὰς κἀκεῖνας
εἰς στοιχεῖα πάντως ἀδυνατεῖ.

Ὡς δ' οὖν ἐγὼ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἀποσκοπεύσας τηλικαῦτα τεθέσθαι,
οὐχ ὁ αὐτός μοι πολλάκις, κἂν αὐτός, κατεφαίνετο, ἀλλ' οἷά τι Λιβυκὸν
θηρίον τεχνικῶς μετεμορφούτο καὶ διεπλάττετο καὶ τὸ πρόσωπον εἰς
ἰδέας ἀνομοίους μετέλλαττεν, ὥσπερ καὶ τὸν Πρωτέα λόγος εἰς εἶδη
πολλὰ καὶ παντοδαπὰ διαλλάττεσθαι, κἂν οὐχ ὁμοία τούτοις ἢ μεταμόρ-
φωσις οὐδὲ τοῦ σχήματος ἢ μετάπλασις καὶ ἢ ἀνομοιώτης τοῦ πράγματος·
τοῦτο δὲ πάντως ψυχῆς εὐτυλοῦτον πέφυκεν ἀποτελεσμα καὶ γνώμης
εὐδείκτον πρὸς πάντα τὰ κάλλιστα. ὁ γὰρ τοι νοῦς (δότε γάρ μοι καὶ
φιλοσοφῆσαι μικρόν) θείας οὐσίας μέτοχος ὢν κηρὸς ὥσπερ τις λελειωμέ-
νος ἐστί, καὶ ὁ γε μὴ τῇ σωματικῇ πέδῃ καταληφθεὶς καὶ ὑπὸ ταύτῃ
δεσμευθεὶς ἄφροντα μηδὲ δοῦλον ἑαυτὸν ποιήσας καὶ ὑποχείριον, ἀλλὰ τὸ
ἀπερίγραπτον καὶ τὸ πανταχού καὶ διὰ πάντων διήκειν καὶ ὅσα λόγος
φέρει φιλόσοφος), πρὸς πᾶν καλὸν ἐστὶν ἐπιτήδειος καὶ ἀπομάττειν ὁ
βεβούληται δύναται. τοῦτον γοῦν καὶ πηγὴν τροπικῶς ὁ Φίλων ἐπονο-
μάζει κάτωθεν μὲν ἀναβαίνουσιν καὶ τὸ πρόσωπον ἅπαν τῆς γῆς καταρ-
δεύουσιν· καὶ φυτόν οὐράνιον εἶναι λέγει καὶ οἰκήτορα τοῦ παραδείσου

117 Plat. pol. 268 a 3 etc. || 118–119 Plat. Crat. 424 e 4 – 425 a 1 || 121–122
CPG I 271, 11; II 507, 75 || 123–124 Plat. Euthyd. 288 b 7–8; Ion 541 e 7–8;
Philo de ebriet. 36; leg. ad Gaium 80 etc. || 127–128 cf. Psell. de omn. doct. 31 ||
128–129 Plat. Thet. 191 c 8 – e 2; 194 c 4–5; Philo de agric. 16 || 130–131 Plat.
leg. 875 c 7 – d 1 || 134–136 Philo leg. alleg. I, 28; de fug. et inv. 181–182: cf.
Gen. 2, 6 || 136 Philo de plant. 45–46: cf. Plat. Tim. 90 a 1–7

113 ἐπαίροντα cod. Vrb. gr. 134 (vid. supra p. VII) ἐπαίρονται V || 121 fort. ὁ
post κἂν inserendum || 132 πανταχ(“) V

καλεῖ καὶ τοῦτον μόνον τῇ ἐμπνεύσει τιμᾷ. εἰ δὲ τοῦτο τῇ ψυχῇ δέδωκα (λέγω δὴ τὸ εὐμήμητον) καὶ ὥς ἐξαιρετόν τι ταύτῃ παρέσχηκα, ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο λόγον χωρὶς· ἡ γὰρ ἡμετέρα φύσις τὸ σῶμα μὲν κινεῖ πρώτως, αὕτη δὲ κεκίνηται παρὰ τῆς ψυχῆς καὶ αὕτη παρὰ τοῦ νοῦ καὶ τοῦτον 140 ἄγει θεός· ἃ γοῦν ὁ νοῦς ἐμελέτησε ταῦτα πλαξὶ κατέγραψε ψυχικαῖς. ὥσπερ δὲ τὸ πρώτως κινεῖν ἀκίνητον λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι, οὕτω δὴ καὶ οὗτος (ὁ θαυμαστός φημι καὶ σεβάσμιος ἄνθρωπος) ἀμήμητός ἐστιν ἐν ἅπασι καὶ ἀσύγκριτος.

Ἀλλ' ἐπανιτέον αὖθις ὅθεν ἐξέβημεν· εἰ γὰρ καὶ ἡ τοῦ λόγον ῥύμη 145 ἐτέρωθι πονηρήγαγεν, ἀλλ' ἐπαναστρέφω πάλιν πρὸς τὸ προκείμενον. ἑώρων γοῦν αὐτὸν ἀτενῶς καὶ πάντοθεν λεπτολογούμενος ἀνιερύνων εἰς τὰς ἐκτάσεις, εἰς τὰς ἀφέςεις, τὰς ὑποκρίσεις, τὰς μεταβάσεις, τὰς ἐκτοπίσεις, καὶ πάντοθεν μοι διέσφζε τὸ ἀκέραιον. νῦν μὲν γὰρ λείος ὥσπερ ἐφαίνετο, νῦν δὲ τις αὖρα νερόμιστο· πνεῦμά τε γὰρ παρείχε τῷ 150 λόγῳ, καὶ ἐποίει τόνους ἐτραχύνετό τε πολλάκις καὶ τὴν φωνὴν ἐπτέρου καὶ τοῖς εὐήχοις ὀνυμοῖς τοὺς παρόντας κατέτερε· καὶ τὰ μὲν κατὰ συμπλοκὴν πως προῆγε, τὰ δὲ κατὰ μονομέρειαν, τὰ δ' ἄλλα συμβολῆς ἄτερ, τὰς δὲ πτώσεις πάντων τῶν λόγων, ὥσπερ δὴ πέρατα λέξεων ἢ συλλαβῶν ἀναλόγως ὀνομάζουσιν οἱ φιλόσοφοι, κατὰ τοὺς εἰκότας 155 λόγους παρείχετο.

Οὐκ ἔστιν οὖν ὅστις ἐκείσε παραγενόμενος καὶ τοῦ ἀνδρός ἀκούσας οὐκ εὐθὺς τὴν ψυχὴν ἡλλάγῃ καὶ πρὸς εὐθυμίαν μετεληλύθει, κἂν λίθος ᾦν, κἂν πέτρα, κἂν σίδηρος, κἂν θῆρ αἰμοβόρος καὶ ἀκατάσχετος. τοσαύτη γὰρ χάρις τῶν τοῦτον χειλέων ἀπέσταξε καὶ τοιοῦτος ὑπῆρχε τὴν φωνὴν 160 ἐναρμόνιος καὶ οὕτως κατέθελε τοὺς ἀκούοντας καὶ κατεκίλει τοὺς εὐφρονας, ὥστε, κἂν εἴ ποτε τις (δότε γὰρ μοι καὶ βραχὺ τι κανχήσασθαι περὶ τοῦ ἀνδρός) τὰς τοῦ Ὀδυσσέως εἶχε κακότητος ἀπολαβεῖν, αὐτὰς αὐτίκα καὶ θυμηδίας ἐμπλήσαι τὴν ψυχὴν ἅπασαν. ὑπερενίκα γὰρ τῇ τῆς φωνῆς εὐμολπία τὰς καλουμένας ἐκείσε οὐπίγγας, ἃς δὴ τῆς Ἀρτέμιδος 165 ὕμνον εἶναι καὶ τοῦ Ἰαπολύτου φασί, καὶ τὰ τοῦ Θρακῆς Ὀρφέως

137 Philo leg. alleg. 1, 32 || 139–141 Plat. Tim. 30 b 4–5: cf. Psell. de omni. doct. 57 || 141 cf. II Cor. 3, 3 || 160 cf. Ps. 44, 3 || 163 Hom. Od. 5, 414 || 165–166 Eur. Hipp. 1428–1429 (alludit Diana Euripidea ad carmina in Hippolyti honorem Troezeni cantata, in qua urbe carmina in deae ipsius honorem οὐπίγγοι appellabantur secundum Didymum apud schol. in A. R. 1, 972); Athen. 619 b; Poll. 1, 38; 4, 53 || 166–167 cf. Psell. ep. 37 Kurtz et Drexl (II 60, 19)

155 ἀναλόγως Ld. ἀναλόγ(ας) V ἀναλογίας Gtr. || 165 τὰς καλουμένας – οὐπίγγας ἃς V fort. τοὺς καλουμένους – οὐπίγγους οὗς leg. nisi Psellus male meminertat Athen. 619 b οὐπίγγοι δὲ αἱ εἰς Ἀρτεμιν (sc. ῥαδαί), id quod suspicatus est Wk.

ἐμμελῇ κρούματα καὶ τὰς Κολοφωνεῖους ῥῥὰς καὶ Σειρηναῖα μέλη καὶ κηλητήρια· οἶονε γὰρ φλεγμαινουσῶν ψυχῶν φάρμακα παιώνεια ἤ ἐπίμπλη ὥς τινα καταιονήματα μέλη ἤ. εἰ μὲν οὖν Αἰλιανὸς ἀληθεύει περὶ τινος 170 Πολυμνάστου λέγων ὅτι καὶ ἀνέμους σκληρὸν πνέοντας κηλεῖσθαι τε καὶ πρᾶνεσθαι τὴν ὁρμὴν τῇ ῥῥῃ θελγομένους ἐποίει καὶ τὴν θάλασσαν πολλάκις οἰδαίνουσιν καταστρώννυσθαι, ἄδελον ἴσως ἢ μᾶλλον ἄπιστον· δ' δ' οὖν αὐτὸς καθέωρακα καὶ ὁ πολυπραγμονήσας ἀνέυρηκα (οὐδὲ γὰρ ψευδὴς ἐγὼ τῶν τοιούτων κριτής· μὴ τοῦτό τις οἰηθεῖη ποτέ), τοῦτο δὴ 175 καὶ τεθαύμακα καὶ τοῖς φιλολόγοις εἰς θαῦμα παρέπεμπα.

Ὁ μὲν οὖν λόγος ὅρους καὶ κανόνας τιθεὶς τοῖς ἀναγινώσκουσιν, οἶον αὐτοῖς τὰς τρίβους καταλαίνων καὶ ποδηγῶν ἢ καθοδηγῶν ἐπὶ προσήκοντα καταλύματα, τὴν μὲν τραγωδίαν ἥρωικῶς, φησὶν, ἀναγνώσεις, τὴν δὲ κωμωδίαν Βοιωτικῶς, τὰ δὲ ἐλεγεία λιγυρῶς, τὸ δὲ ἔπος εὐτόνως, τὴν 180 <δὲ> λυρικήν ποιήσιν ἐμμελῶς, τοὺς δὲ οἰκτους ὑφειμένως καὶ γοερώς· τὰ γὰρ μὴ παρὰ τὴν τούτων γινόμενα, φησὶ, παρατήρησιν καὶ τὰς τῶν ποιητῶν ἀρετὰς καταρριπτεῖ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων καταγελάστους τὰς ἔξεις τῶν ἀναγινωσκόντων ἐργάζεται. εἰ δὲ τοῦτο παραστατικόν ἐστι τελειότητος καὶ δείγμα συνετωτέρων καὶ λογιωτέρων ἀνδρῶν, ὥσπερ 185 ἐτέρωθεν ἀντιπνεύσας αὐτὸς τάναντία ἐπαναφθέγγομαι. ὁ δὲ ταῦτα πάντα συλλεξάμενος καὶ τηρήσας, ὥς οὐκ ἄλλος ἐν ἅπασι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγνοοῦσιν ὁσημέραι διεξηγούμενος καὶ τρόπους ἐτέρους εὐρηκῶς λόγον κρείττονας, οὐ καὶ μᾶλλον αἱ παρατροπαι περιπόθητοι καὶ τὰ καινὰ τοῦ λόγου παρὰ πᾶσι φιλούμενα καὶ αἱ συμπλοκαὶ τῶν λόγων τῶν 190 ἀσυμπλόκων ἐρασμιώτεροι, τίνος ἂν εἴη καὶ πόσου λόγον κατάξιος;

Ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλα λεγέτωσαν τοῦ ἀνδρός, κἂν εἰ πάντων λερόντων ἀδύνατον τὰ ἐκείνου καθαρῶς ἐξελεῖν καὶ παραστήσαι τὸ ἀκριβὲς ἀληθέστατον· ἐγὼ δὲ πολλοὺς ἐκείσε τηρικαῦτα ὁρῶν ἀκλινὲς πρὸς αὐτὸν βλέποντας ἄνδρας λογίους καὶ τῶν λογάδων ὑπάρχοντας, ὅσους τε 195 σύνοδος ἔχει καὶ ὅσους τῆς γερονσίας κικλήσκουσιν, εἰτα δὴ καὶ τὴν αἰτίαν πυνθόμενος καὶ τὸν τρόπον τὸν ἐναγώνιον καὶ ἐπιθυμίαν ἐκείνην τὴν ἄφατον (οἶονε γὰρ ἐξεκρέμαντο τοῦ ἀνδρός καὶ ἐπ' ἐκείνῳ ζῆν ἐνόμιζον ἅπαντες), παρ' αὐτῶν ἐκείνων τὸ ἀληθὲς ἐπανεῖληφα. ἔφασαν γὰρ ὥς· εἰ τὸ ἀκριβὲς ζητεῖς καὶ τὴν πᾶσαν τοῦ πράγματος ὁμολόγησιν

167 alludit Psellus ad carmina vel Theodori Colophonei (vid. Athen. 618 e–f) vel Polymnesti (vid. Ar. eq. 1287 et schol. ad loc.; [Plut.] de mus. 5 [mor. 1133 a] etc.) | Soph. Trach. 575 || 168 Aesch. Ag. 848 || 169–172 haec fabula apud Aelianum non servatur: Polymnastus fortasse idem est ac magus apud Sudam (s. v.) inventus || 176 D. T. ars gramm. || 178–183 D. T. ars gramm. 2 (p. 6, 8–13 Uhlig)

168–169 nonnulla verba exoidisse videntur || 180 δὲ add. Ld. ex D. T. arte gramm. 2 (p. 6, 10 Uhlig)

καὶ τὴν ἄμεσον ὄντως ἀλήθειαν καὶ μὴ πλανᾶν εἰδυῖαν τὴν αἴσθησιν, οὐδείς 200
ἐνταῦθα διὰ χάριν, εἰ καὶ τολμηρὸν φάναι, τῶν παρόντων ἐλήλυθεν, οὐδὲ
καρπὸς δρεψόμενος ψυχικοὺς παραγέγονεν, ἀλλ' ἢ διὰ τοῦτον δν ὁρᾷς
ἡδέως ἀναγινώσκοντα· ὥσπερ γὰρ τις εἰς λειμῶνα παραγενόμενος πάμφορον
καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα τὰ ἐκεῖ θεασάμενος τέρεται μὲν τὴν ψυχὴν,
σκιρτᾷ δὲ πολλάκις καὶ δρέπεται τούτων ἅττα, οὕτω δὲ καὶ ἡμεῖς ὡς ἐπὶ 205
τινα παρὰδεισον λογικὸν τουτονὶ τὸν ἄνδρα παραγινόμενοι, οἱ μὲν αὐτοῦ
τὴν ἐξήγησιν, οἱ δὲ τὴν καθ' ὑπόκρισιν μέθοδον, οἱ δὲ τῆς φωνῆς τὴν
ὑποστολὴν καὶ ἄλλος τὸ παρὰ δόκησιν καὶ τις τὴν αὐτομάτησιν, ὁ μὲν τὸ
καινόν, ὁ δὲ τὸ ἀσύνηδες, ὁ δὲ τὸ ἥθος καὶ τὴν μεταλλαγὴν τοῦ λόγου
ὥσπερ πλοῦτον ἄσυχον λαβὼν ἐπανέρχεται. ὥσπερ γὰρ ἡ μετὰ τὴν 210
φυσικὴν ἐπιστήμην (λέγω δὲ τὴν πρώτην καὶ θεολογικὴν) οἶα τις ἡγεμὼν
τῶν κατὰ μέρος μεθόδων καὶ ἐπιστημῶν πέφυκε καὶ διανέμει καταλλήλως
ἐκάστη τὰ προσήκοντα ἀξιώματα (φυσικὴ μὲν τὸ μηδὲν τῶν γινόμενων ἐκ
τοῦ μὴ ὄντος γίνεσθαι, ἱατρικὴ δὲ τὸ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία εἶναι
ἰάματα, διαλεκτικὴ δὲ τὸ μὴ δυνατόν εἶναι τὸ αὐτὸ ἅμα φάναι τε καὶ 215
ἀποφάναι, καὶ ἀριθμητικὴ ἄλλο καὶ γεωμετρία ἕτερον), δίδωσι δὲ ποτε καὶ
πάσαις ὁμοῦ κοινὸν ἀξίωμα ἐν, οἷον ὅτι τὸ ἀγαθὸν πᾶσιν ἐστὶν ἐφετόν
(τούτῳ γὰρ καὶ ὁ γεωμέτρης καὶ ὁ ἀριθμητικὸς καὶ πᾶς ὅστις οὖν τῶν
ἀπάντων ἡρτινασὼν ἐξακριβοῦμενος τῶν ἐπιστημῶν ὡς ἰδίῳ χρῆσταιτο
ἀξιώματι), οὕτω δὲ καὶ ὁ μονάζων οὗτος ἀνὴρ (εἰ δὲ δεῖ καὶ ἀπὸ τῶν 220
ἐπιθέτων σημᾶναι τὸν ἄνδρα, ὁ Ἀγγουριώτης οὕτω λεγόμενος) πᾶσι τοῖς
ἐνταῦθα καὶ ἑτέρως διαγινώσκουσιν αὐτὸς καὶ τὰς αἰτίας καὶ τοὺς
ἄνθιμους τῶν λόγων καὶ τὰς ἐπαναφορὰς τῶν τρόπων καὶ τοὺς κατ' ἀναλο-
γίαν ἐκλογισμοὺς καὶ τὰλλα δίδωσι σύμπαντα· φεύγω γὰρ τὸν ὀρμαθὸν
τὸν τοῦτον καλῶν, ἵνα μὴ ὥσπερ ποταμίους ῥεύμασιν ὑπὸ τούτων 225
κατακλυσθῶ. καὶ καθάπερ τὸ εἶδος συμπληρωτικὸν τῆς ἐκάστου οὐσίας
ἐστὶ καὶ τούτου φθαρέντος φθείρεται τὸ ὑποκείμενον, τὸν αὐτὸν λόγον καὶ
οὗς ὁρᾷς τούτου μὴ καθηγουμένου τούτοις πρὸς τὸ προκείμενον διολύλασι
ξύμπαντες.

Πλάτων μὲν οὖν τὴν διαιρετικὴν μέθοδον ἐξομνεῖ τὴν κατ' ἀντίφασιν 230

210—213 Arist. met. 982 a 4—983 a 23 || 213—214 Arist. met. 1062 b 24—26;
Epic. ep. ad Hdt. apud Diog. Laert. 10, 38 etc. || 214—215 Hippoc. de flat. I (VI
92 Littré) etc. || 215—216 Arist. met. 995 b 9—10; 1011 b 24 etc. || 217 Procl. in
Plat. Tim. I 3, 6 (274, 29—30 Diehl) || 221 sc. monachus monasterii τοῦ Ἀγγουρίου:
vid. R. Janin, La Géographie ecclésiastique de l'Empire Byzantin III, Paris 1969, 9;
Gautier 121 || 223—224 D. T. ars gramm. I (p. 6, 2 Uhlig) || 226—227 Arist. met.
1035 a 1—b 3 || 230—232 Plat. soph. 235 b 8—c 6; pol. 286 d 8—9 etc. (vid. Wes-
terink in anon. prol. phil. Plat. p. XLVIII): cf. Arist. de int. 22 a 39—b 29

211 ἐπιστήμην legit Gtr. ἐπιστήμην V || 218 τούτῳ Hansen τοῦτο V || 221 ἀγ-
γουριώτ() V || 225 τούτου] τουτ() V

γινόμενῃ καὶ οὐδέν, φησί, τῶν ὄντων καυχῆσεται ἐνταῦθα ἐκφυγεῖν
αὐτήν. οὐχὶ καὶ τοῦτο διαίρεσις πέφυκεν, ἢ γε καλλίστη τῶν ἄλλων καὶ
πρόεπουσα, τὸ τὰ μέρη τοῦ λόγου διαχωρίζειν καὶ συνάπτειν πάλιν δεόντως,
καὶ τοῦ μὲν δεικνύνειν τὸ θράσος, τοῦ δὲ τὴν εὐτολμοτάτην ἀπόκρισιν, καὶ
235 πῇ μὲν τὸ ὑφειμένον, πῇ δὲ τὸ μὴ τοιοῦτον προστίθεσθαι; οὐδὲ τοῦτο
φεύζεται τί ποτε τῶν τοιούτων ἀλογονέτητον· ἀλλὰ νῦν μὲν τὴν ἕλην
τῆς θυμοειδοῦς ἐνεργείας ἀνακηρύσει, ἣν δὲ καὶ ζέσιν τοῦ περικαρδίου
λέγουσιν αἵματος, καὶ ἀπελέγξει τοὺς τυραννεύσαντας καὶ καταργήσει τὴν
ἐκείνων ἰσχὺν καὶ τὴν δύναμιν ἀφανίσει καὶ παραστήσει τὸ ἀσθενὲς καὶ
240 γνωρίσει τὸ ἀναιδὲς καὶ τὴν ἥτταν ἀναδιδάξει καὶ τῶν πιστῶν κατευφρανεῖ
τὰς ψυχὰς, νῦν δὲ τὰς θανατηφόρους ψήφους ἐνέγκοι καὶ τὸν νενομισμένον
τόπον δηλώσει καὶ τὴν τελείωσιν διαγράψει. αἰθίς τε πρὸς τὸ ὄρος τὸν
ἀσκούμενον ἐπανάξει καὶ εἰσοικίσει τοῦτον καὶ θρέψει σχεδὼς καὶ τὴν
πενιχρὰν παραθήσεται τράπεζαν καὶ τὴν τελευταίαν ὥδην μετὰ ταῦτα
245 τέλος ποιήσεται, τὰς τε περὶ τοὺς φόβους δξύτητας καὶ βαρύτητας
ἐνκαίρως ἐπαποδώσει καὶ τὰ ἰσότονα καὶ μὴ ἰσότονα ὑποδείξει καὶ τὰ
τῆς ἀρμονίας μέρη διασημανεῖ καὶ τὰ συστήματα καὶ τὰ γένη παραδηλώσει
καὶ τὰ διαστήματα τοῖς σχήμασι παραστήσεται. ὥσπερ γὰρ εἰ τις τῶν
ἀρχῶν τοῦ λόγου τὰ μὲν εἶναι λέγοι στοιχεῖα, τὰ δὲ συλλαβὰς, τὰ δὲ
250 λέξεις, τὰ δὲ ὀνόματα, τὰ δὲ ῥήματα, καὶ ὁ φυσικὸς τῶν ἀρχῶν τῶν
ἀσυνθέτων σωμάτων τὸ μὲν εἶναι ἕλην, τὸ δὲ εἶδος, τὸ δὲ ἄποιον σῶμα,
τὰ δὲ τέσσερα στοιχεῖα, τοῦτον δὲ τὸν τρόπον καὶ οὗτος τὸ μὲν ὡς
ἐξήγησιν λέγει, τὸ δὲ ὡς παραποιήσιν, καὶ τὸ μὲν ποιεῖ θράσος, τὸ δὲ
δείκνυσι μετριότητα, τὸ εὐτολμον, τὴν πραότητα, τὴν ἐπιείκειαν, τὴν
255 ἀπαγόρευσιν, τὴν προσαγόρευσιν, ἰδίᾳ ἕκαστον ἀπομερίζων καὶ διαιρῶν
τὰλλα, ἵνα μὴ λέγω καθ' ἕκαστον.

Τίς σου τὴν ἐπὶ τοῦ στήθους μαγάδα διεξηγήσεται καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γλώτ-
της ἥσματα καὶ τερετίσματα, τὸ μέλος ἐκεῖνο τὸ παναρμόνιον, τὴν ἡδονὴν
τὴν κόρον οὐκ ἔχουσαν, τὴν ἄφατον κἀνυπέρβλητον μέθοδον; ἐρρέτωσαν
260 Αἰσχόλοι καὶ Στησίχοροι αὐλοῖς μὲν, ὡς λόγος, εἰδότες ἴσως {δὲ}
καταθέλγειν τοὺς πλείονας, κακῶς δὲ τὸ ζῆν ἀπολωλεκότες καὶ πάρεργον
χειρὸς γινόμενοι ληστρικῆς, <καὶ> Καφισίας καὶ Νεοπτόλεμος καὶ

237—238 Arist. de anim. 403 a 31 etc. || 257—258 Greg. Naz. or. 28, 24 (PG 36, 60
A 4—6) || 260—262 cf. Sud. s. v. ἐπιτήδευμα || 262 Plut. Pyrrh. 8, 7; Athen.
538 f; 629 a—b | fort. alludit Pselus ad Neoptoleum tragedum Atheniensem
apud D. S. 16, 92, 3—4; Plut. Dem. (mor. 844 f) etc. inventum

234 εὐτολμοτάτην Gtr. εὐτολμωτ(α)τήν V || 235 τοῦτον dub. ci. Wk. || 247 διαση-
μανεῖ Ld. διασημάνη V || 253 παραποιήσιν Wk. περιποιήσιν V || 260 αὐλοῖς Ld.
αὐλαῖς V | secl. Ld. || 262 add. Ld. | Καφισίας Gtr. καφισίας V

Ῥηγίος, οὗ ῥαγείσης, ὥς φασι, τῆς χορδῆς τέττιξ ἐπιπτάς ἐξήχει τὸ μέλος· ἦττονες γὰρ τούτου σύμπαντες τῆς μελωδίας, τῆς εὐφωνίας, τοῦ κεχλασμένου μέλους, τοῦ συντόνου, τοῦ μέσου, τῶν ἄλλων ὁμοῦ (οἶδε 265 γὰρ καὶ ταῦτα σαφῶς ὁ ἀνὴρ καὶ ὡς ὁ τόπος μὲν τόπος ἐστὶ τῆς φωνῆς ἀπλατῆς, ἡ δὲ γε ὑπάτη ἢ πρώτη καὶ μεγίστη τῶν ἐν τῇ κιθάρᾳ χορδῶν, ἡ μέση δὲ καὶ αὐτὸ τοῦτο μέση· τέταται γὰρ οἰονεὶ κέντρον λόγον ἐπέχουσα ταῖς τε ὑπάταις καὶ ταῖς ὁμωνύμως λεγομέναις μέσαις ταῖς τε νήταις καὶ ταῖς ὑπερβολαῖς αὐταῖς)· πόσον; ὅσω καὶ τὰ παρ' ἐκατέρων φωνοῦμενα 270 τὰ μὲν θεία, τὰ δὲ ἀνθρώπινα, καὶ τὰ μὲν λιγυρά, τὰ δὲ κεχλασμένα, καὶ τὰ μὲν σῶμα, τὰ δὲ ψυχὴν κατευφραίνοντα.

Ἄρ' οὖν οὐ θαῦμα καὶ τοῦτο τῶν ἁδομένων ἐκείνων παραδοξότερον; τοὺς μὲν γὰρ ἐπὶ τούτοις ἐποίει θρηγεῖν καὶ δεινὰ τῶν ὀφθαλμῶν καταρρέειν τὰ δάκρυα, ἃ ψυχῆς μηνύματα λέγουσι καὶ λίαν εἰκότως ἅπαντες, 275 τοὺς δὲ γελᾶν καὶ ἐκκεχύσθαι ταῖς ἡδοναῖς, τοὺς δὲ παντάπασιν ἐδίδου κλαυθμῷ, εἰς δὲ τις τούτων, ἀφαμένων αὐτοῦ τῆς ψυχῆς τῶν ἑρημάτων, τὸν χιτῶνα ἀποδυσάμενος τῷ πένητι δέδωκεν (οὐδὲ τούτων γὰρ ὁ νεὼς ἡμοῖρε) καὶ γυμνιτεύειν προείλετο διὰ Χριστὸν καὶ τὴν ἐκείθεν ἀντίδοσιν, ἡ δὴ πολλαπλασίους ἀντιπαρέχει τὰς χάριτας καὶ ζωὴν προτιανέει τὴν 280 αἰεὶ διαμένονσαν. καὶ γὰρ, ὡς αὐτὸς ὁρῶ, ὀρθὸν μὲν τι πρᾶγμα καὶ ὁ ἀπλοῦς λόγος ἐστίν, ἀλλ' ἦττον τοῦ πλαγίου δεδύνηται, ἐναντίως ἤπερ ἡ διὰ τοῦ δόρατος ἔχει πληγὴ· ἐκείνο γὰρ εὐθὺ μὲν ὥσθ' ἐπληξε, παρεκκλίναν δὲ παρέξεσεν, ὁ δὲ γε λόγος τέχνη μὲν χρωσθεῖς εἰς τὴν καρδίαν αὐτὴν βληθεὶς ἐνεπάγη, ἀτεχνῶς δὲ εἰσχεθεὶς παρὰ τὸ οὐδὲ 285 ἐθυραύλησε.

Καὶ ποῖος γὰρ ἂν ἦν ἐκεῖνος ὁ τὰς τυραννικὰς αὐτοῦ κατιδὼν ὑποκρίσεις καὶ τὰς φωνὰς τῶν ἀντιπυπτόντων καὶ τὰ μιμήματα τούτων, ὁ μὴ αὐτίκα προσμειδιάσας ἢ θαυμάσας, εἰπεῖν κάλλιον, καὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον κατεκθειάσας; διαλέκτους δὲ προσμιμούμενον καὶ βαρβαρίζοντων γλῶσσαν 290 ὑποδύμενον καὶ Ἀρμενίους λέξεις συμπλέκοντα καὶ οὕτως ἀντιπαραιτιδέ-

263–264 Antig. Caryst. hist. mirab. 1 = Tim. fr. 64 Mueller; Strab. 6, 1, 9 (C 260); Clem. Alex. protr. I 1, 2–3; Greg. Naz. ep. 175 Galloway; Anth. Pal. 6, 54 (Paul. Silent.); 9, 584; Phot. bibl. 186, p. 131 b 32–40; ep. 94 Westerink. Psellus (Aristonem) Rheginum pro adversario Eunomo scripsit || 266–267 [Eucl.] harm. 1 (p. 180, 4–5 Jan) || 275 Greg. Nyss. Placill. (PG 46, 880 C 7–9); Et. Mag. s. v. δάκρυον etc. || 278–279 Luc. 3, 11 || 279–281 Mt. 19, 29; Mc. 10, 29–30; Luc. 18, 29–30

268 κέντρον Wk. κέντρον V | λόγον Hansen λόγον V || 269 ὑπάταις Ld. ὑπαταις V || 271 ἀνθρώπινα Ld. ἀνάξια V || 277 ἀφαμένων Wk. ἀφαμένης V || 285 αὐτὴν Ld. αὐτῆς V

μενον πρὸς τὸν τύραννον εἴ τις ἤκουσεν, οὐ δεῖται τῆς ἀναμνήσεως· οἱ γοῦν μὴ πρὸς πείραν ἐληλυθότες ἴστε μεγάλου διαπεπτωκέναι καλοῦ.

Ἐγὼν' οὖν αὐτοῦ μετὰ ταῦτα καὶ μετὰ τινος λογίου ἀναγινώσκοντος 295 ἤκουσα προσθήκην μεγάλην ἐπὶ τῷ πράγματι θήσαντος· ἀλλὰ τί κοινέβοι καὶ δελφῖνι; τί δὲ ἀποφάσει καὶ καταφάσει; τί ἀναιρέσει τε καὶ γενόνσει; τί αἰσθητοῖς καὶ ἐπιστητοῖς; τί σοφία καὶ σοφιστεία, ἵνα μὴδὲ πλέον αἰδοῖ φήσω τῆς λογιότητος; ἴσασι οἱ παρατηρόντες καὶ ὁ τῆς Παρθένου τῶν Κύρον νεῶς.

300 Τηνικαὶδὲ μοι καὶ τὸ σύνθηρες τοῦτό τινες ἐπηρώτων καὶ διαπορούμενοι τὴν αἰτίαν ἐξήτουν, ἀλλ' εἶρον διδάσκαλον ἐκείνοις παρόμοιον. τί ποτε γὰρ, φησιν, οὗτοι ἔλεγον πρὸς με, ὁ ἄνθρωπος οὗτός ἐστιν ὁ φωνὴν μὲν ἡδύτεραν κεκτημένος παντός, πᾶσαν δὲ λόραν ὑπερνεκίων καὶ μέλη τεττίγων ὑπερβάλλων πολὺ καὶ ἀηδόνων καὶ χελιδόνων καὶ σαλπύγγων, 305 ἢν' οὕτως φήσαιμι, ὁ ἦθος εὐπλαστον ἔχων εἰς ἅπαντα καὶ γλῶσσαν εὐμουσον καὶ ὡς ἀληθῶς καλλικέλαδον καὶ τέχνην ἦν εἰπεῖν οὐδεὶς ἱκανός;· κἀγὼ δὲ πάλιν τοῦ Πλατωνικοῦ κατὰ καιρὸν ἐμμενῆμην ὀρθοῦ· Σωκράτους γὰρ ἐρωτῶντος τὸν Τίμαιον τί ποτὲ ἐστὶν ὁ θεὸς λέγει ἐκεῖνός· ὅτι μὲν ἐστὶν οἶδα, τί δὲ ἐστὶν οὐκ οἶδα· ὅτι μὲν γὰρ οὔτε σῶμα ἐστὶν 310 οὔτε χρῶμα οὔτε ἄγγελος οὔτε τι τῶν τοιοῦτων, κορείττων δὲ ἢ κατὰ ταῦτα οἶδα, τί δὲ ἐστὶν οὐκ ἐπίσταμαι· ὅτι μὲν γὰρ, καὶ αὐτὸς ἔλεγον, ἄνθρωπος οὗτός ἐστι τῷ αὐτῷ πᾶσιν ὑποκείμενος ὁρισμῷ οἶδα πάντως καὶ τὸς, ὅποια δὲ τὰ λοιπὰ ἀγνοῶ. σχῆμά τε γὰρ ὁρῶ ἀνθρωπίνης ὑπερθε φύσεως, καὶ βλέμμα πη μὲν χερουβικόν, πη δὲ λεόντειον, πη δὲ πιθήκειον, 315 πη δὲ παρόμοιον καὶ ἰέρακι· καὶ πη μὲν ὥσπερ σκυρτῆ, πη δὲ γένηθε, πη δὲ μειδιᾷ, πη δὲ καὶ ἀνορχεῖται· φωνὴν εὐτυπωτέραν κηροῦ καὶ τὰς τοῦ Νανῆ σάλπιγγας καθυπερρχοῦσαν ἐνίοτε. ὅθεν δὲ ταῦτα καὶ ὅπως καὶ παρὰ τίνος ἐπαπορῶ, καὶ ὁ περὶ τῆς μερικῆς ψυχῆς λέγουσιν, ὅτι πεσοῦσα μὲν εἰς γῆν καὶ λήθη κατασχεθεῖσα, εἰτα εἰς ἀνάμνησιν τῶν προτέρων 320 ἐπειγομένη, γίνεται ὑποκείμενον ποτὲ μὲν γραμματικῇ, ποτὲ δὲ ἱατρικῇ καὶ ταῖς ἄλλαις τέχναις ὁμοίως (μέσῃ γὰρ ἔχουσα τάξιν πρὸς τε τὰ πάντη ἐνυλὰ καὶ τὰ μὴ τοιαῦτα, ὅταν μὲν ἐξήρηται τῶν σωμάτων οὐκ ἐφαρμόσει αὐτῇ ὁρισμός, ὅταν δὲ πεσοῦσα ἐν ὕλῃ ἐπιλανθάνηται τηνικαὶδὲ ἐφαρμόσει· καὶ οὐδὲν ἄτοπον), τοῦτο νῦν τολμήσας ἐρῶ καὶ 325 αὐτός. ἔως μὲν γὰρ μεθ' ἡμῶν ἐστὶν οὗτος καὶ συνομιλεῖ τὰ φίλα καὶ τὰ

292 ad Leonem Torniceum alludere Psellum coniecit Gautier (121) || 295–296 cf. Greg. Naz. or. 32, 9 (PG 36, 184 B 12–13) || 298–299 de hac ecclesia vid. Janin, op. cit. 193–195; Gautier 122–123 || 307–311 Plat. Tim. 28 c 3–5 || 316–317 Ios. 6, 4–20 || 318–324 cf. Plat. Phdr. 247 c 3–248 e 2; 249 e 4–250 a 4; Phd. 72 e 5–7 etc.

316 fort. ἀναχεῖται φωνὴν pro ἀνορχεῖται· φωνὴν leg.

συνήθη προσδιαλέγεται καὶ χαρμωσύνης λόγους κινεῖ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐπισκώπτει, εἰ ποτέ τινος ληροῦντος ἀκούσειε (καὶ γὰρ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὸν μισόκαλον ἀποστρέφεται), αὐτὸς ἡμῖν εἶναι δοκεῖ καὶ οὐκ ἄλλος· ὁπηγὰρ δὲ εἰς νεὼν εἰσέλθοι καὶ τῇ βίβλῳ προσπλησιάσει καὶ τὸν κηρὸν λαβὼν τῆς θείας ἀπάρξεται διηγήσεως, ἑτέρα τις φύσις δοκεῖ τῆς ἀνθρώ- 330 πίνης ἀλλότριος· γένη τε γὰρ διηγούμενος καὶ γεννήτορας καταλέγων καὶ πατρὶδος θεσιν διεπιγράφων καὶ ἀναστροφὰς τῶν δόσιως βιοτευσάντων παραβολὰς τε τιθεῖς καὶ ἐρωτήσεις ποιῶν καὶ παροιμίας τῷ λόγῳ καὶ μύθους διαφαρμόζων εὐστρόφως τε στωμυλλόμενος καὶ ἀνακαλύπτων τὰ σύμβολα καὶ πολλάκις σαφηνίζων τὰ ἀσαφῆ, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὁποῖός 335 ἔστιν οὐδ' ὅ τι καλέσει τις τοῦτον εὐρήσει ποτέ· πᾶν γὰρ ὑπεραίρει καλὸν καὶ συγκρίσεως ἐπέκεινα κατοπτρεύεται.

Ἔθος δέ μοι τοῖς λογίοις ἀνδράσι συνομιλεῖν καὶ μηδέποτε τῆς τούτων ἀφίστασθαι διαλέξεως· καὶ γὰρ ἤδεισαν τὰ ἐμὰ κἀκεῖνοι, καθάπερ τὰ ἐκείνων ἐγώ, καὶ πολλάκις μοι προσίενται καὶ περὶ τινων ἐρωτῶσι καὶ 340 παρ' ἐμοῦ τὰ ὅμοια δέχονται. ἀνδρὶ <δέ> τινι ἐντυγχάνω σοφίας πάσης εἰδήμονι· οὐδὲ γὰρ τότε μὲν ἤδει καὶ τότε, τότε δὲ οὐ, οὐδ' ὥσπερ ἐνὶ ποδὶ τὴν λογικὴν τρίβον ἐβάδιζεν, ἀλλ' ἄρτιος ἐν πᾶσι καὶ διὰ πάντων ἐφαίνετο καὶ οἶδε κάλλιον ἅπαντα ἥπερ ἐν οἱ πολλοί· ὁ μὲν γὰρ θάτερον τῶν μερῶν εἰδώς, θάτερον δὲ ἀγνοῶν (ἵνα τι καὶ περιττολογήσω, μᾶλλον 345 δὲ ἀληθεύσω) οὐκ ἂν εἴη πάντως σοφός, ἀλλ' ὥς φυσικὸς τὴν οὐσίαν μὲν ἴσως τοῦ ὑποκειμένου γνώσεται, ἀγνοήσει δὲ τὸ σχῆμα καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ὑπάρξεως καὶ οὐδ' ὑπεραναβαίη τὰ σώματα. εἰ δὲ τις ἀριθμητικὴν μετρίαν τῶν ἄλλων κατολιγορήσας, οὐ τὴν ἀκριβῆ μεσότητα τῶν ἀνα- 350 λογιστῶν γνώσεται οὐδὲ τοὺς ἀριθμοὺς εἰς ἐπίπεδα καὶ στερεὰ θέμενος ὅποι ταῦτα κυριώνυμα πέφυκε γνοίη ἂν ποτε· οὕτω δὲ καὶ ὁ γεωμέτρης καὶ ὁ μουσικὸς καὶ ὁ περὶ τὰ σχήματα τῶν ἄστρον ἐσπουδακὼς καὶ ὁ τὴν ἡθικὴν φιλοσοφίαν ἐξακριβούμενος· ὁ δὲ γε κατοπτρικὸς καὶ μηχανι- 355 κός, ἢ ὅστις ἕτερος ὑπὸ τὰ τέσσαρα τελοίη μαθήματα, πολλοῦ γε δεήσει γινῶναι τὰ ὑποκειμένα μὴ χρησάμενος εἰς ἀπόδειξιν ταῖς ὑπερκειμέναις ἀρχαῖς. ὁ δὲ ἀνὴρ οὗτος, ἐστὶ δὲ ὁ δεῖνα, διὰ πάσης τρίβον βεβάδιζεν, ὥς αὐτὸς ἐξανιχνεύσας τηρικαῦτα τοῦτον διέγνωκα. εὐθὺς γὰρ στωμυλευόμε- 360 νον θεασάμενος καὶ κάλλιον μᾶλλον τὰ προστυγχόντα διερμηνεύοντα καὶ τὴν λέξιν εἰς ὕψος ἀνάγοντα καὶ μεγεθύνοντα τὰ νοήματα ἢ ταῦτα ξυγγράφοντες ἕτεροι, ἀνέστηκα τῇ ψυχῇ καὶ φιλοσόφους ἐρωτήσεις ἐπῆγον καὶ τῶν ὑψηλοτέρων λεληθότως ἡπτόμην καὶ πάντοθεν κατέτρεχον τοῦ ἀνδρός, ποῖαι, λέγων, αἱ τοῦ ὄντος ἀρχαί, τίνες αἱ τῶν πρώτων

προτάσεων καὶ τῶν λεγομένων ἀμέσων ἀξιωμαίων, ποῖα ἢ τῆς νοητῆς οὐσίας διαίρεσις, καὶ πῶς τὸ μὲν αὐτῆς οὐσιῶδες, τὸ δὲ νοερὸν, τὸ δὲ 365 φανταστὸν, τὸ δὲ δοξαστὸν, καὶ εἰ ὁρίζεται πάντα, εἰ ἀποδεικνύεται, εἰ διαιρεῖται, εἰ ἀναλύεται, καὶ πῶς τὰ μέρη σύμπαντα τοῦ παντός ὁμονοεῖ πρὸς ἄλληλα κατὰ συμπάθειαν ἄρρητον καὶ αὐθις ἀντιπαθεῖ ὡς ἐνός ζῶον τοῦ κόσμου τυγχάνοντος, καὶ πῶς ὁ Πλάτων εὐθὺς γραμμικὰ τὰ στοιχεῖα θέμενος καὶ τὴν γῆν κύβῳ εἰκάσας, τὸ δὲ ὕδωρ τῷ εἰκοσαέδρῳ, 370 τὸν δὲ ἀέρα τῷ ὀκταέδρῳ, καὶ τὴν πυραμίδα μὲν τῷ πυρί, τὸ δὲ δωδεκάεδ- ρον τῷ αἰθερίῳ κόσμῳ ἢ, ὥς ἐνιοὶ φασί, τῷ παντί, εἰτα ὥσπερ ἐπιλαθόμενος σφαιρικὰς ξυμπάσας τὰς ὁλότητας αὐτῶν ἀναγράφεται· καὶ ἄλλα τούτων δυσληπτότερα προσεπέφερον. ἀλλ' ὅ φασιν οἱ πολλοὶ πρὸς ἐνίους διαφερό- 375 μένοι καὶ περὶ τινος ἐγκανχόμενοι, τοῦτο δὴ καὶ αὐτὸς ἐπ' αὐτοῦ εἴρων· κάλλιον γὰρ ἐγίνωσκεν ἅπαντα ἢ τὸ οἰκείον ἕκαστος ὄνομα. ἀλλ' ἀφείσθω ταῦτα.

Ἔτι γοῦν συνομιλούντων ἡμῶν ἕτερός τις διακόψας τὸν σύλλογον ἐπὶ τὸν προκείμενον ἄνδρα τὸν σκοπὸν ἐπαπέστρεψε, καὶ μετ' ἐνίους τῶν λόγων ἐπίσκοπός τις διεδέξατο τὸν διάλογον (Ταυρηγὸν τοῦτον ὁ δῆμος 380 οἶδε καλεῖν, τὴν αἰτίαν δὲ σιγῶ τῶν)· ἐνιοὶ γὰρ τῶν παρεστώτων ἐκεῖ μέγας μὲν, ἔφασαν, καὶ ὁ μονάζων οὗτος ἀνὴρ, ἀλλ' ἢ τοῦτον φήμη τὰς πάντων κατέλαβεν ἀκοάς· ἡμεῖς γοῦν πρὸς τοῦτο διεμαχόμεθα καὶ οὐδ' ἂν ὅστις καὶ εἴη, διανιστάμεθα, ὅ τοῦτον ὑπερβαλλόμενος εὐρεθί- 385 σεται· ἔστι μὲν γὰρ καὶ τοῦ καλοῦ κάλλιον, ἀλλὰ τοῦτον τί ποτε κρείττον ἀναφανήσεται; ἦν μὲν οὖν ὁ λόγος ἀμφιβαλλόμενος πρότερον καὶ πολλὰς διδοὺς λαβὰς καὶ ἀντιλαβὰς καὶ μηδαμόθεν πῆξιν δεχόμενος· ἐγὼ μὲν γὰρ οὕτω τοῦ ἀνδρός ἡμῖν ἀκηκώς, ἀλλ' οἱ πείραν εἰληφότες τοῦτον ἰσχυρῶς ἀπεμάχοντο. τέως γοῦν ἀμφοτέροις τηρικαῦτα τὰ βραβεῖα 390 διεβραβεύθησαν (ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις γὰρ, φησί, χορὴ νεύειν πρὸς τὸ φιλάν- θρωπον), καὶ καλῶς ἡττᾶσθαι μαθόντες οὐδὲν τι πλέον ἀντίποινον ἀλλ' ἢ ὡς παρόντων τούτων οὐδεὶς ἄλλος γε χώραν λήφεται πρὸς ἀνάγνωσιν. καὶ μεταξὺ μὲν λευκοῦ καὶ μέλανος πολλὰ ἂν παρηγοριάσαιντο χρώματα, τὸ φαιόν, τὸ ἐρυθρόν, πάντα τᾶλλα, καὶ ὕγεις καὶ νόσου τὸ παρὰ τοῖς 395 ἰατροῖς οὐδέτερον τόπον κτήσαιο (τὰς γὰρ ἐκ νόσου ἀναλήψεις οὔτε ὕγεις φασὶν οὗτοι οὔτε τὰ ὕγαιόντων διενεργούσας), μέσον δὲ τούτων

367—368 Plat. Tim. 30 b 7—8; [Plut.] plac. 2, 3 (mor. 886 d—e): cf. Psell. de omn. doct. 156 || 368—371 Plat. Tim. 55 a 2—56 b 6; [Plut.] plac. 2, 6 (mor. 887 b—c): cf. Psell. chron. 7, 4, 6 (II 175—176 Renauld) || 392—393 Arist. met. 1011 b 30—31 || 393—395 Gal. ars med. I (I 307—309 Kühn)

374 τοῦτο δὴ cod. Vrb. gr. 134 (vid. supra p. VII) | τουτ(ον) [...] V | αὐτοῦ Wk. αὐτόν V || 389 φασί dub. ci. Wk. || 394 ἀναλήψεις Ld. | ἀντιλήψεις V || 395 τὰ Wk. τὰς V

340 μοι V με ci. Wk. || 341 add. Ld. || 357 στωμυλευόμενον Ld. | στωμυλλούμε- νον V || 361 ἡπτόμην Gtr. | ἡπτοίμην V

οὐδείς τῶν ἄλλων αὐτομολήσειεν οὐδ' ἄραι στόμα θυήσεται ποτε. ἀλλὰ
κάνταυθα καταλιμπάνω τὰ πλείονα.

Τὴν γοῦν ἐπιούσαν ἡμέραν (λέγω δὲ τὴν μετὰ ταύτην παρασκευὴν)
κάκεινον ἀναγινώσκοντος ἤκουσα· ἔρρει γὰρ ὁ λόγος πρὸς πάντας ὡς
ὁ ἐπίσκοπος τὴν ἀνάγνωσιν εἴληφε. παραγεγονώς οὖν τὰς ὑπολήψεις 400
κατήσχυα καὶ τῷ παρεστῶς παρεστῶτι τὸ προδραμόν ἐπανέλυσα.
ἀναρθρὸς τε γὰρ τὴν φωνὴν ὑπέρχεν ὁ γέγων καὶ κορώνη παμφάγῳ
παρόμοιος, ἐν τισι δὲ (ἀλλὰ μηδεὶς μοι κἂν τούτῳ μέμφοιτο μὴ λοῖδορον
ἴσως καλέσοι καὶ φιλοσκώμωνα) οὐδὲ τὸν εἰρμόν τῶν λόγων διέσφωζεν,
ἀλλ' ἐπλαγίαζε μᾶλλον ἐνιαυτοῦ, εἴ τι κάλλιον προσεξεύρισκε· καὶ ἵνα μὴ 405
τὸν ἄνδρα χαρακτηρίσω τὸν κακὸν χαρακτῆρα καὶ ἀτοπώτατον, τοσούτον
δηήλλαττε τοῦ προτέρου ὅσῳ καὶ τὰ καθόλου τῶν μερικῶν καὶ τὰ αἰδία
τῶν φθαρτῶν καὶ ἡ ἐπιστήμη τῆς αἰσθήσεως. εἰ δὲ τινες ἀντίστανται
λέγοντες ὡς οὐχ οὕτως ἐστὶ τὰ τῆς κρίσεως οὐδ' ἀκριβῶς τὸν ἄνδρα
ἐγνώκαμεν, ληρείτωσαν ὅσα βούλονται· παρὰ γὰρ τοῖς ἀπαιδεύτοις καὶ τὸ 410
θράσος μὲν δεξιόν, ἡ δευλία δὲ τὴν λαιὰν μερίδα λελάχηκεν· εἰ δ' ὅτι
πρώτος οὗτος ἀναγνώστης ἐστὶ καὶ πολλὸν ἔσχε λόγον παρὰ πολλοῖς, ἀλλὰ
καὶ φωτὸς μὴ παρόντος ἡ σκία περιπόθητον· δεδοσθω δ' ἴσως καὶ τὸ
λεγόμενον καὶ παρορησίαν ὁ λόγος ἔχέτω. ἀλλ' ἡκμασέ ποτε καὶ ἡ Ἑλλάς,
ὡς ἀκούομεν, Μακεδόνες δ' αὐτῆς τὴν πᾶσαν ἰσχὺν ἀφείλαντο· καὶ τὰ 415
Περσῶν εὐτυχῶς εἶχεν, ἀλλὰ μία ἡμέρα τὴν πολλὴν ἐκείνην βασιλείαν
καθεῖλεν· ἐπνευσέ ποτε λαμπρὸν ἡ Αἴγυπτος, ἀλλ' ὡς νέφος αὐτῆς ἡ
εὐπραγία παρήλθε. τί γοῦν θαυμαστόν εἰ κάκεινον πρότερον εὐτυχοῦντος
τῶν ἄλλων τὴν εὐτυχίαν ἀνέλαβεν;

Ἐγὼ γ' οὖν κάκεινον θαυμάζω τοῦ ἀνδρὸς μάλιστα ὅτι τοιοῦτος ὢν καὶ 420
τοσαῦτα κεκτημένος τὰ χαρίσματα, ὡς μικροῦ καὶ πάντας ὑπεραίρειν
βροτούς, οὐδέποτε τι κομπαστικὸν ἔφησεν οὐδὲ κατεξανέστη τινὸς οὐδὲ
μεγαλانوῦντος τὸν ὅλον χρόνον ἀκήκοα, ἀλλ' ὥσπερ φασὶ τοὺς πολυ-
μαθεῖς ἀμαθίαν δεινὴν κατηγορεῖν ἐαυτῶν, οὕτω καὶ οὗτος καθ' ἡμέραν
ποιεῖ καὶ τὸ ταπεινὸν ἀσκεῖ μᾶλλον ἢ ἕτεροι τὸ μέγανον. οὐδὲ γὰρ τὸ 425
Αἰγυπτιακὸν φῶλον μιμεῖται, ἀλλὰ τοῦ πράον Χριστοῦ τὸ ταπεινὸν τε καὶ
ἡμερον, οὐδὲ τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ οὗτος ἐφθέγγατο ποτε· φασὶ γὰρ
ἐκεῖνον, ἡνίκα Εὐρώπης καὶ Ἀσίας τὸ κράτος ἀνήφατο, ἐν ἐπικαίρῳ στάντα
χωρὶς καὶ πάντα περιανθρήσαντα πρὸς τοὺς παρόντας εἰπεῖν· τὰ τῆδε καὶ

402 cf. Plut. quaest. conviv. 4, 1, 3 (mor. 662 e) || 410—411 cf. Arist. eth. Nic. 1107 a 33 — b 4 || 423—424 Heraclit. frag. B 40 Diels apud Athen. 610 b || 426—427 Mt. 11, 29 || 427—430 Philo de Cher. 63

404 φιλοσκώμωνα Gtr. φιλοσκώμωνα V || 413 μὴ V γῆ ci. Ševčenko || 427 οὐ-
δὲ Ld. οὐδὲν V

430 τὰ τῆδε πάντα ἐμά'. οἶδε γὰρ ὅτι τὸ εἶναι δοκεῖν ὑπρακτόν ἐστι μέγιστον,
ἔργοις γὰρ οὗτος οὐ λόγους ἀπατηλοῖς τοὺς ἀκούοντας πείθει τὰ πάντα γὰρ
λίνα τείνον καὶ πάντας κατέχων τοῖς ἐνοῦσι καλοῖς.

Ἀλλὰ μηδεὶς ἀπέπη τῷ ἀγαθῷ, μηδ' ὥσπερ ἀπελπισ γένηται τοῦ
καλοῦ, ὡς οὐκ ἀφίξεται πρὸς μέτρον τοιοῦτον, οἶα τοῦ ἀνδρὸς ὑπερηγήσαν-
435 τος ἀπαντας· πόνος ἐστὶν ἀρχὴ παντός ἀγαθοῦ, μᾶλλον δὲ ὅλιστα τῶν
ἀγαθῶν ὁ πόνος ἐστὶ. μηδεὶς οὖν ἡμῶν καθευδέτω, μηδεὶς θάθυμειτω,
μηδεὶς ἀμελεῖτω τοῦ ἀγαθοῦ· κἀγὼ πάροχος καὶ ὀφειλέτης τοῦ πράγματος.
τὸ γὰρ γένος ἡμῶν οὐδέποτε τῶν τοῦ θεοῦ καλῶν ἀμοιρεῖ, ἀλλὰ φέρειν
ἡμῶν τὴν πολλὴν ὀφθυμίαν ἀδυνατῶν πρὸς τὴν τῶν λαμβανόντων ἰσχὺν
440 σταθμᾶται καὶ τὰ διδόμενα. κἂν μὴ πάντες τῶν πρωτείων κατευμοιρή-
σωμεν, μηδ' οὕτως ἀσφάλλωμεν· σπάνιον γὰρ τὸ καλόν, τὸ δὲ τῶν
ἐναντίων πληθὸς ὑπὲρ κατάληψιν. τριττὸν δὲ καὶ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων
ἐστὶν· οἱ μὲν γὰρ εἰσι γῆς ἄνθρωποι, οἱ δὲ οὐρανοῦ, οἱ δὲ τοῦ θεοῦ· καὶ οἱ
μὲν θηρευτικοὶ τῶν σωμάτων εἰσὶ, οἱ δὲ τεχνῖται καὶ ἐπιστήμονες, οἱ δὲ
445 προφῆται καὶ ἱερεῖς. καὶ τὸ πέρας δὲ τῆς τοῦ Σὴθ ἐπιστήμης οὐ πολλῶν
ἀρχὴ γέγονε, ἀλλὰ τοῦ δικαίου Νῶε, τούτου δὲ τὴν τελείωσιν Ἀβραὰμ
μόνος παιδεύεται, ἡ δὲ ἀκροτάτη τούτου σοφία Μωσέως ἀσκήσεις γέγονεν.
οὐκ οὖν πολλῶν τὸ καλόν, μᾶλλον δὲ τὸ μὴ καλὸν πολλῶν, εἰς δὲ τυγχάνει
τούτου καὶ δυσχερὸς.

450 Ἀλλὰ δέον καταπαῦσαι τὸν λόγον πολλὰ καὶ ἄλλα λέγειν βουλόμενον·
ὁ γὰρ φίλτατός μοι τῶν φίλων καὶ κάλλιστος, ὁ πάντας ἐν φρονήσει καὶ
συνέσει καὶ λόγων ἰσχύϊ ὑπερβάλλον καὶ ὑπὲρ πάντα μοι περιπόθητος
ἕτερον, ὁ δεῖνα, τῆς πρόσω με γραφῆς διεκώλυσε, ἀρετὰ φάμενος τὰ
πάροντα καὶ πρὸς Ἡρακλέας πολλούς. ἐγὼ δὲ χάριτας ἔχω τῇ κεχαριτω-
455 μένῃ Μητρὶ καὶ ὕμνους ταύτῃ προσκομίσω καὶ ἔσματα τὰ εἰκότα ὅτι
δυσὶν ἀνδράσι τοιοῦτοῖς με συνηρμόσατο. χαῖρέ μοι οὖν, ὦ ὁ δεῖνα, ἡ
λογικὴ λύρα, ἡ καλλίφθογγος σάλπιγξ, ὁ κρατὴρ τῶν λόγων, τὸ ἀνεξάντλη-
τον πέλαγος· χαῖρέ μοι, ὦ μονάζων, καὶ σύ, τὸ πνευματικὸν ὄργανον, ὁ
μουσικὸς τέτιξ, ὁ μὴ σιγῶν μὲν ποτε, ἀπενιαντίζων δὲ πως τὸ μέλος μοι·
460 χαῖρ' οὖν καὶ αὐτὸς ὅτι χαρὰς ἐταίρους προξένους εὖθηκα.

431—432 Hom. Il. 5, 487 || 435—436 Philo de sacr. Abelis et Caini 35. 40 ||
439—440 Philo de post. Caini 145 || 441—442 Philo leg. alleg. 1, 102; de migr. Abr.
59 etc. || 443—445 Philo de gigant. 60—61 || 445—447 Philo de post. Caini 174

433 γένηται Ld. γενήσεται V γένοιτο ci. Gtr. || 439 ἡμῶν Gtr. ὁμῶν V ||
448 μὴ Gtr. μὲν V